

Zavedenie sabatikalu na zatriktivnenie povolania sestry v slovenskom zdravotníctve

Úvod

Materiál vychádza z koncepčného materiálu Stav ošetrovateľstva na Slovensku – kategórie, vekové zloženie, perspektívy, názory a potrebné koncepčné riešenia na Slovensku. Pri tvorbe materiálu sme dospeli k záveru, že na Slovensku je nedostatok sestier a pri rýchlo starnúcej populácii je nutné zabezpečiť zmenu. V záujme riešenia akútne sa znižujúceho počtu zdravotných sestier v našich podmienkach sme navrhli niekoľko opatrení. Jedným z najdôležitejších zistení je fakt, že zdravotnícki pracovníci sú najčastejšie ohrození tzv. syndrómom vyhorenia. Syndróm vyhorenia je fyzická a psychická vyčerpanosť, ktorá je dôsledkom pracovného preťaženia. V dôsledku nízkeho počtu sestier je u nich výskyt uvedeného syndrómu vzhľadom na vysoké pracovné zaťaženie a neustály pracovný nápor v pomeroch slovenského zdravotníckeho systému (vyšší počet nočných zmien, víkendových zmien, vyšší počet pacientov na sestru, tým vyšší stres kvôli zodpovednosti za zdravie a život) oveľa častejší ako v systémoch zdravotníctva s dostatkom sestier.¹

Na základe vyššie uvedených argumentov predpokladáme, že by bolo pre zatriktivnenie povolania sestier vhodné zaviesť pre pracovníkov v zdravotníctve v nasledujúcich povolaniach inštitút sabatikalu.

Navrhované povolania

- sestra so spôsobilosťou na výkon odborných pracovných činností,
- sestra s odbornou spôsobilosťou na výkon certifikovaných pracovných činností,
- sestra, ktorá získala odbornú spôsobilosť na výkon špecializovaných pracovných činností v špecializačnom odbore a vykonáva špecializované pracovné činnosti,
- sestra s vysokoškolským vzdelaním prvého stupňa,
- pôrodná asistentka so spôsobilosťou na výkon odborných pracovných činností,
- pôrodná asistentka s odbornou spôsobilosťou na výkon certifikovaných pracovných činností,
- pôrodná asistentka s odbornou spôsobilosťou na výkon špecializovaných pracovných činností.

Charakteristika inštitútu sabatikalu

Podmienky

Sabatikal je určený pre ľudí, ktorí dlhodobo pracovali, teda splnili podmienky:

- byť poistený v nezamestnanosti a v starobnom dôchodkovom poistení aspoň 9,5 rokov z posledných 10,

¹<http://www.solen.sk/pdf/77842b2ef271c2d7bea6344a3cbced4a.pdf>

- mať nárok na dávky v nezamestnanosti aspoň vo výške minimálneho predčasného starobného dôchodku (v súčasnosti okolo 250 eur), aby boli zabezpečené financie na život,
- posledných 5 rokov nebyť na sabatikale.

Na rozdiel od návrhu sabatikal Inštitútu zamestnanosti² je návrh sabatikal v zdravotníctve výhodnejší. V prípade schválenia nášho návrhu a jeho uplatnenia v praxi by si tak sestry udržali atraktivitu svojho povolania. Základný návrh sabatikal pre všetkých pracovníkov je:

„Sabatikal môže byť dlhý od 6 do 12 mesiacov a počas sabatikal bude človek poberať dávku vo výške dávky poistenia v nezamestnanosti.

Zároveň, človeku sa zvýši vek odchodu do dôchodku o dĺžku sabatikal. Napríklad je na sabatikale rok a pre jeho kohortu bude vek odchodu do dôchodku 63,5 roku, on osobne bude mať dôchodkový vek 64,5 (ktorý môže použiť alebo ísť neskôr, alebo ísť na predčasný dôchodok). Teda, de facto si vyberie jeden rok dôchodku skôr.“

Návrh sabatikal pre zdravotníckych pracovníkov

Dĺžka poberania sabatikal je 6 až 12 mesiacov, podľa dohody medzi zamestnancom a zamestnávateľom. Dĺžka obdobia na sabatikale sa nebude premietiť do dôchodku v pomere 1:1. Pomer pre vyššie spomenutých zdravotníckych pracovníkov bude 2:1. To znamená, že ak bude sestra na sabatikale 12 mesiacov, premietne sa to posunutím veku do dôchodku o 6 mesiacov. Dávka, ktorú bude sestra poberať, bude vo výške, ktorú by dostávala ako poistné v nezamestnanosti.

Dané zmeny pokladáme za dostatočné na to, aby zvýšili potenciálny záujem mladých sestier o povolanie. Zdravotníckemu pracovníkovi bude pracovné miesto držané do jeho návratu do plného pracovného života. Zároveň bude zaňho štát platiť zdravotné poistenie a bude sa môcť zúčastniť na vzdelávacích aktivitách.

V súčasnosti je počet sestier na väčšine úsekoch kritický, a ako bolo v koncepčnom materiáli Stav ošetrovateľstva... preukázané, väčší počet sestier, ktoré si uplatnia inštitút sabatikal, by mohol spôsobiť kolaps zdravotníctva. Preto navrhujeme, aby bol sabatikal sestier možný len v prípade, ak by bola zabezpečená prevádzka zdravotníckeho zariadenia.

Je nevyhnutné vziať do úvahy, že kompetenciou rozhodovať, ktorá sestra bude uvoľnená na sabatikal, by nemal disponovať len jej priamy nadriadený, ale aj nezávislý orgán, nakoľko je možné, že nezávislosť rozhodovania dotyčných osôb nebude dodržaná.

Benefity

Súčasnú zdravotnú sestru sú podľa vyjadrenia Komory sestier a pôrodných asistentiek tesne pred vyhorením. V prvom rade okrem vyššie spomenutých benefitov, t. j. zatriktívnenia povolania, je dôležitá kvalitnejšia zdravotná starostlivosť.

Primárnym efektom je vyšší záujem zdravotných sestier o povolanie a zároveň, nakoľko sestry nebudú ovplyvnené syndrómom vyhorenia, budú schopné poskytovať kvalitnejšie zdravotnú starostlivosť. Súčasne sa zvýši psychická pohoda sestier, to znamená, že bude lepšie zabezpečený tzv. proklientsky prístup k pacientom.

² <https://www.iz.sk/sk/projekty/socialny-system/sabatikal>

Riziká

Na začiatku bude nevyhnutné, aby Ministerstvo zdravotníctva SR stanovilo počet sestier, ktoré budú môcť jednotlivé nemocnice uvoľniť na sabatikal.

Vplyv na rozpočet verejnej správy

Scenár	Podiel zapojených sestier	Náklady na sabatikal v mil. eur podľa dĺžky v mesiacoch		
		6 mes.	8 mes.	12 mes.
Minimalistický	5,0 %	6,1	8,1	12,2
Stredný	7,5 %	9,2	12,2	18,3
Maximalistický	10,0 %	12,2	16,3	24,4

Vlastné výpočty.

Metodika výpočtu:

- stanovili sme počet sestier podľa registra Slovenskej komory sestier a pôrodných asistentiek – 33 017,
- stanovili sme náklady verejnej správy ako neuhradené odvody z priemernej mzdy sestry za rok 2018,
- stanovili sme, že verejná správa bude musieť platiť zdravotné poistenie, kde pri súčasnej legislatíve to je 30,53 eur,
- znížili sme mesačné náklady o DPH (20 %), s tým, že len 95 % príjmu pôjde do spotreby,
- na základe toho sme prerátali jednotlivé scenáre,
- nakoľko by bol sabatikal hradený z poistenia v nezamestnanosti, ktorého fond je dlhodobo prebytkový, náklady spojené s úhradou sme nezapočítavali.

Záver

Na základe výpočtu jednotlivých scenárov považujeme zavedenie sabatikal pre sestry za jednoznačne vhodné riešenie problému s nedostatkom sestier, nakoľko aj náklady v negatívnom scenári sú vo výške 25 mil. eur. Vzhľadom na zistenia koncepčného materiálu Stav ošetrovateľstva na Slovensku – kategórie, vekové zloženie, perspektívy, názory a potrebné koncepčné riešenia sestry v systéme slovenského zdravotníctva chýbajú a podľa prognóz sa ich počet bude i naďalej znižovať, preto odporúčame sabatikal ako jeden z nástrojov riešenia ich akútneho nedostatku.

Tento článok je súčasťou projektu Politiky zamestnanosti realizovaného Inštitútom zamestnanosti. Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu v rámci OP EVS .

Aktivita: Starnutie populácie

Merateľný ukazovateľ: P0587, marec 2019

Súvis s projektom: Tento materiál súvisí s aktivitou 1. Materiál vychádza z koncepčného materiálu Stav ošetrovatelstva na Slovensku – kategórie, vekové zloženie, perspektívy, názory a potrebné koncepčné riešenia na Slovensku. Dospeli sme k záveru, že na Slovensku je nedostatok sestier a pri rýchlo starnúcej populácii je nutné zabezpečiť zmenu. V záujme riešenia akútne sa znižujúceho počtu zdravotných sestier v našich podmienkach sme navrhli niekoľko opatrení. Na základe vyššie uvedených argumentov predpokladáme, že by bolo pre zatraktívnenie povolania sestier vhodné zaviesť pre pracovníkov v zdravotníctve v nasledujúcich povolaniach inštitút sabatikalu.